

Gyvenimas nenuobodus, tik patys jam uždedame rutinos apynasrį

KĄ SKAITOME

Kupiškio viešojoje bibliotekoje lankėsi prozininkas, poetas, vertėjas Vidas Morkūnas. Rašytojas pristatė knygą „Pakeleivingų stotys“, kuri pretenduoja tapti metų knyga.

Naujoje knygoje gausu mirties, nusikaltimų ir kitų niūrių elementų. Laisvę skaitytoji interpretuoti mėgstantis autorius tikino, kad žmogaus požiūrį lemia tai, koku raku į šias situacijas jis pažvelgs.

Vilė LEŠČINSKIENĖ

KOLEGOS VADINA VIENIŠU VILKU

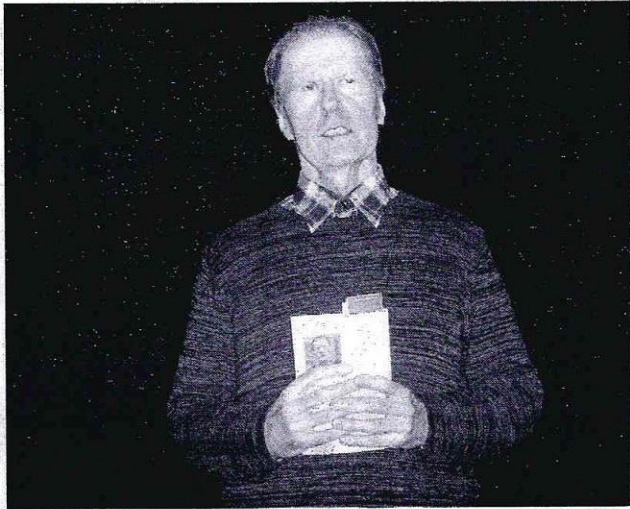
V. Morkūnas kilęs iš Naujosios Akmenės. Studijavo režisūrą, baigė kino scenarijų kursą. Nuo 2000 metų yra Lietuvos rašytojų sąjungos narys, o jo knygos įvertintos kūrybinėmis premijomis.

Kupiškyje autorius lankėsi antrą kartą. Pirmąsyk viešėjo užpraeitą vasarą ir apie šį kraštą atsiliepė tik teigiamai. Juokavo, kad čia labai patiko ir kad dabar grįžo į Kupiškį pristatyti.

„Taip susiklostė mano likimas, kad turėjau labai gerą mokytoją, kurią vadinau „mokąja“. Rašydavau dar negalėdamas dorai ištart šio žodžio, nes toji „mokąja“ mane išmokė rašyti. Tas literatūrinis pasaulis mane, dar visai mažą vaiką, įtraukė ir nenorėjo paleisti.

Giliau pamąščius, visas mano gyvenimas susijęs su raštu, su literatūra. Jei ne kuriu, tai verčiu knygas iš užsienio kalbų“, – pradėjo pokalbį V. Morkūnas.

Rašytojas kupiškėnams papasakojo ir apie pirmus literatūrinius bandymus – vaikystės metais parašytą romaną mokykliniame sąsiuvinyje. Pritrūkęs išmonės, paskutiniame, dvyliktame puslapyje, nupiešė iliustraciją – vieną visam romanui.

Rašytojas Vidas Morkūnas kolegą vadinamas vienišu vilku ar šmaikščiai pavadinamas literatūrinio sadomazochistu. Niūri, tamsi terpė – rašytojo kūrybos plotai. Būtent juose karaliauja V. Morkūno veikėjai. Autorės nuotrauka.

neje, priverstų susimąstyti.

„Man visiškai nebūtina, kad skaitytojas suprastų, ką turėjau omenyje. Daug įdomiau, jei jis perskaitęs randa erdvę pamąstymams. Gana kukliai šio principo laikaisi“, – savo kūrybą apibūdino V. Morkūnas, literatūros kritikų vadinamas vienu tamsiausių šiandienos prozininkų.

„Pakeleivingų stotys“ – trumpųjų tekstų rinkinys. Šią knygą rašytojas kūrė daugiau nei metus. Mintis ją išleisti kilo parašius didžiąją dalį tekstų – kodėl gi jų nesudėjus į vieną knygą?

„Norėjosi atiduoti duoklę žmonėms, kurie kažkurį laiką buvo su manimi kartu. Beveik kiekvieno žmogaus gyvenimas, atitinkamai pakreiptas, kaip saulės zuikutis, gali nušvisti labai įdomiomis spalvomis.

Įvairiais rakursais galime pažvelgti, niūrus ar turtingas gali būti gyvenimas. Žmogui atrodo, kad jo gyvenimas – dešimtmečius trunkanti rutina, o iš tikrųjų

dytų tikroviškai ir literatūriškai. Kitaip tariant, gryo žmogaus yra kauliukas, o visa kita – prilipdyta.

„KARŠČIUOJANTYS“ PERSONAŽAI

V. Morkūno knygoje „Pakeleivingų stotys“ aprašytos kraupios ir kartu neįtikėtinos situacijos – vyras moteriai autobusų stotyje perveria strypu galvą, protinę negalią turinti, lytiškai plintančiomis ligomis serganti mergina miršta vandens bokšte, ar visų užmirštas miręs alkoholis paliekamas pūti kombine.

„Sulaukiu replikų, kad esu sadomazochistas. Man labai patiko vienos režisierės frazė, kad scenoje įdomus tik „karščiuojantis“ žmogus. Taip ir literatūroje. Šie žodžiai tarytum mano kūrybos moto. Žinoma, šie nutikimai sukurti, tačiau gyvenime dar ne taip nutinka“, – šypsojosi fantazijos nestokojantis bibliotekos svečias.

Šešiasdešimt devyni knygos

Pirmi bandymai, anot V. Morkūno, šiek tiek verčia susigėsti. Būdamas dešimtokas rusų kalbos mokytojai padovanojo savo eilėraščių sąsiuvinį, o ji buvusio mokinio dovaną atsinešė per rašytojo knygos pristatymą ir publikai tuos paaugliškus eilėraščius perskaitė. V. Morkūnas tvirtino pasijutęs nepatogiai, o klausytojai iš mandagumo pradėjo jį girti, kad jau tada buvo matyti dabartinės kūrybos užuomazgos.

Prozininkas sakė nesąs toks rašytojas, kuris tik priraitęs rankraščius tuojau neša knygą išleisti. Kūryba turi subręsti, susidėlioti į savas minčių lentynas, todėl geriau neskubėti.

Niekada nekyla ir baimė, kad jo kūrybos niekas neperskaitys. Gal dėl to kolegą V. Morkūną vadina vienišu vilku – gyvenimas susietas su rašymu, o knygų – nedaug.

DUOKLĖ ŽMONĖMS

Kurdamas autorius laikosi tam tikrų principų. Vienas jų – „įkrauti“ žodžius taip, kad jie suskambėtų ir pasilikėtų skaitytojo pašamo-

jis nebemato, koks tas gyvenimas įdomus. Tiesiog pats žmogus savo gyvenimui uždeda rutinos apynasrį“, – mano rašytojas.

V. Morkūnas norėjo įamžinti tuos, kurie pamiršti, nuskriausti, atstumti. Knygoje daug asocialių asmenų, turinčių priklausomybę, nusikaltusių, arba numatoma tokia jų ateitis. Pasak jo, ir tokie žmonės nusipelnę būti aprašyti. Savotiškas egoizmas – remtis kitų gyvenimais, tų žmonių nė neatsiklausus, dažnai nežinant vardo, pavardės, išnaudoti tuos gyvenimus ne bet kaip, o literatūriškai pavarčius, pasukiojus ar pridėjus, nuėmus įvairių detalių.

Rašytojas įsitikinęs, kad kažki ar tas aprašytas jo sutiktas (dažniausiai tik akimirka) žmogus knygoje save atpažintų. Iš viso jo paliktas tik grubus literatūrinis branduolys. Paradoksalu, kad ir koks įdomus įvykis tam veikėjui būtų nutikęs, rašytojo išmonės nepatobulintas jis kūrinyje bus neįdomus ir suvokiamas kaip išgalvotas, nors buvo priešingai. Todėl kuriant labai svarbu pajusti, kiek reikia pakreipti, kad tekstas suskambėtų, atro-

tekstai sudėlioti atitinkama tvarka. Anot V. Morkūno, jie atrinkti pagal kategorijas dėl to, kad nesinorėjo visų veikėjų matyti vienoje masėje – kiekvienas veiktas savitas, įdomus. Taip gimė „turingieji“, „degtos molio“, „nedegtos molio“, „bevardžiai“ ir kitoms kategorijoms priklausantys personažai. Pažodžiui autorius paaiškino ir knygos pavadinimą.

„Pakeleivingi, nes tie žmonės kažkada buvo pakeleivingi mano, kaip rašytojo, gyvenime. O žodžiu „stotys“ noriu aprėpti tiek transporto, tiek kryžiaus kelio stotis“, – teigė V. Morkūnas.

Niūri erdvė, mirtis, griūtis – tai rašytojo erdvės, po kurias jis klaidžioja daugelį metų. Todėl vieno gero draugo pasiūlymas, kad gal jau metas kaip nors grakščiai, elegantiškai su tuo atsiveikinti, privertė V. Morkūną susimąstyti – kas žino, gal reikės ieškoti naujų kelių?

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

